

LVPW Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

17 november 2018

Auteurs: Karin Raaphorst en Maryleen Soree, in samenwerking met Anneke Dorrestein

1 Doel

Het LVPW-protocol Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling informeert haar leden over de signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling, én over de stappen die bij signalen ondernomen moeten worden. Het protocol informeert ook over het uitvoeren van de Kindcheck bij iedere volwassen cliënt met ernstige psychische, huiselijke en/of lichamelijke problematiek (zie Definities en Werkwijze). Het protocol geeft de behandelaar instructies en handvatten zodat hij/zij op een efficiënte en (wettelijk) verantwoorde manier bij kan dragen aan de veiligheid van cliënten en hun naasten.

2 Inleiding

In 2013 is de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking getreden. Instellingen en zelfstandig werkzame professionals in de gezondheidszorg, ouderenzorg, gehandicaptenzorg, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, onderwijs, kinderopvang en justitie moeten werken volgens een meldcode waarin stapsgewijs wordt aangegeven hoe met signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling moet worden omgegaan.

Vanaf 1 januari 2019 moeten professionals met de Verbeterde Meldcode te werken. Het ministerie van VWS heeft aan alle betrokken beroepsgroepen de opdracht gegeven om afwegingskaders op te stellen. Zorgverleners moeten bij het beslissen of zij moeten melden bij Veilig Thuis of zelf hulpverlening kunnen/mogen verlenen/organiseren, gebruik maken van deze afwegingskaders. Door de aanscherping van de meldcode is er vaker dan voorheen sprake van een spreekplicht.

Voor het protocol van de LVPW zijn de afwegingskaders gebruikt zoals deze door de Nederlandse Vereniging van Pedagogogen en Onderwijskundigen (NVO) zijn opgesteld ten behoeve van de beroepsgroep pedagogogen, psychologen, (psycho)therapeuten, sociaal werkers en jeugd- en gezinsprofessionals. In stap 5 van het Stappenplan is niet langer alleen sprake van een keuze tussen óf hulp organiseren óf melden bij Advies- en Meldpunt Veilig Thuis. Het doen van een melding bij Veilig Thuis is namelijk een Veldnorm (zie Definities) geworden en wordt als zodanig noodzakelijk geacht in Situaties van Onveiligheid (zie

Definities), of waarin de zorgverlener vanuit zijn competenties en mogelijkheden niet in staat is om effectieve hulp te bieden.

Het afwegingskader bestaat uit 5 vragen (zie Werkwijze). Als uit het beantwoorden van deze vragen blijkt dat een melding moet plaatsvinden, is het de bedoeling dat – naast melden – óók hulp wordt georganiseerd door de melder zelf. Veilig Thuis overlegt daarover met de melder en bepaalt of ook handelen van Veilig Thuis nodig is.

Veilig Thuis werkt volgens de visie van gefaseerde ketenzorg, die inhoudt: eerst samenwerken aan veiligheid, daarna aan risicogestuurde en herstelgerichte zorg. Informatie over de betrokkenen wordt door Veilig Thuis vastgelegd en door de regionale Veilig Thuis organisaties met elkaar gedeeld. Hierdoor heeft Veilig Thuis een radarfunctie gekregen zodat bij nieuwe meldingen de voorgeschiedenis kan worden meegewogen.

In de verbeterde meldcode is ook de Participatie van kinderen (Ministerie van VWS, 2018) opgenomen waarbij in stap 3 het gesprek met het kind is toegevoegd.

3 Definities

Kindermishandeling

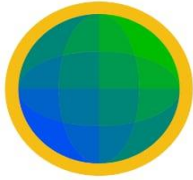
Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Ook het getuige zijn van huiselijk geweld wordt als kindermishandeling beschouwd.

Kindcheck

Een gestandaardiseerde controle in het geval dat een cliënt ernstige psychische en/of lichamelijke problematiek heeft, waarbij de hulpverlener inventariseert of deze cliënt verantwoordelijk is voor de verzorging van één of meer minderjarigen en, indien dit het geval is, onderzoekt op welke wijze de veiligheid van het kind/de kinderen is gewaarborgd. Zie voor meer uitleg het item Kindcheck onder het Stappenplan.

Mantelzorgverleningscheck

De mantelzorgverleningscheck is vergelijkbaar met de kindcheck. Bij een volwassen cliënt die ernstige psychische en/of lichamelijke problemen heeft, wordt er nagegaan of er in de omgeving van deze cliënt personen zijn die van deze cliënt afhankelijk zijn voor mantelzorg. Zie voor meer uitleg het item Mantelzorgverleningscheck onder het Stappenplan.

Huiselijk geweld

(Dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring. Geweld bestaat uit de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen eerge relateerd geweld en ouderen mishandeling. Tot de huiselijke kring behoren (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.

Volwassenengeweld

Huiselijk geweld met uitsluitend volwassenen als slachtoffer.

Ouderen mishandeling

Het handelen of het nalaten van handelen van al degenen die in een terugkerende persoonlijke of professionele relatie met de oudere (iemand van 65 jaar of ouder) staan, waardoor de oudere persoon lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt dan wel vermoedelijk lijden zal, en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

Veilig Thuis (0800-2000)

Regionale organisatie waar slachtoffers, daders, omstanders en professionals terecht kunnen met vragen, zorgen of meldingen over kindermishandeling en huiselijk geweld. Veilig Thuis geeft advies en onderzoekt (vermoedelijke) situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling en ondersteunt burgers en professionals, zo nodig door de juiste hulp op gang te brengen.

Melding

Een melding bij Veilig Thuis over een zorgwekkende (opvoed) situatie.

Veldnormen

Situaties waarin zorgverleners verplicht zijn een melding te doen bij Veilig Thuis:

Veldnorm 1:

in alle gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en/of disclosure (zie verderop in Definities).

Veldnorm 2:

in andere gevallen waarin de zorgverlener meent dat hij/zij, gelet op zijn/haar competenties, verantwoordelijkheden en professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (vermoedens van) kindermishandeling en/of huiselijk geweld.

Veldnorm 3:

wanneer de zorgverlener die hulp biedt of organiseert om betrokkene(n) te beschermen tegen (vermoedens van) kindermishandeling en/of huiselijk geweld, constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid waarbij behandelaars moeten melden bij Veilig Thuis

Acute onveiligheid

Een zorgvrager is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig. Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat de behandelaar allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen. Bij zeer ernstig acuut geweld dient de politie ingeschakeld te worden via 112.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Disclosure (onthulling)

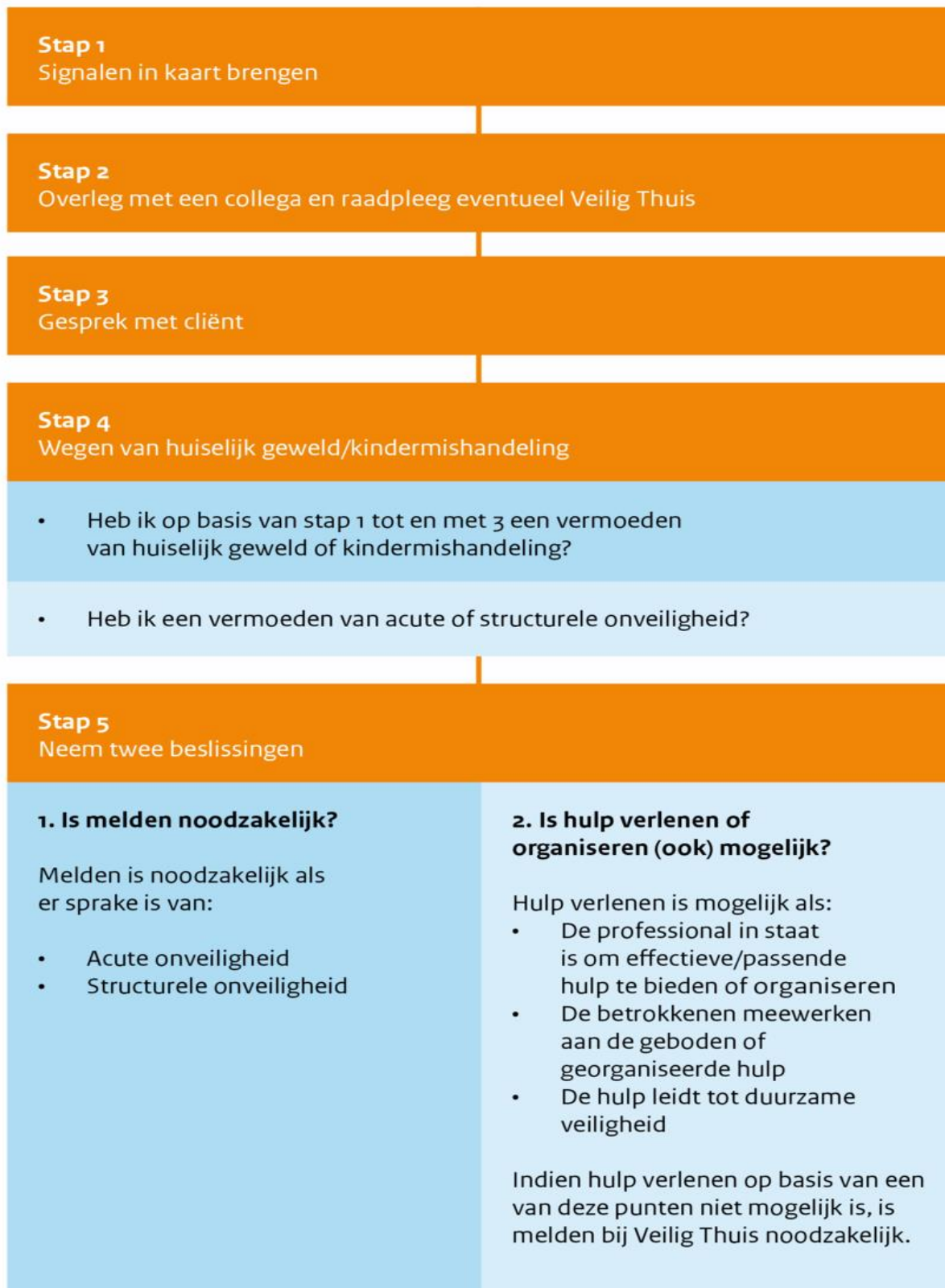
Het slachtoffer vraagt uit zichzelf een professional om hulp bij huiselijk geweld of kindermishandeling of uit zich bij een professional zonder hulp te vragen. Dit slachtoffer dient ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.

4 Werkwijze

Onderstaand Stappenplan is verderop in dit document uitgewerkt in een Stappenplan Kindermishandeling en een Stappenplan Volwassenengeweld met in beide Stappenplannen de afwegingsvragen die de hulpverlener zichzelf moet stellen.

Figuur 1: **Stappenplan verbeterde meldcode**

Kindcheck

Bovenstaand Stappenplan moet ook doorlopen worden wanneer een volwassen cliënt in een lichamelijke of geestelijke conditie of in andere omstandigheden verkeert die een risico kunnen vormen voor de veiligheid of ontwikkeling van eventuele kinderen die van hem/haar afhankelijk zijn. Dit is de Kindcheck en vormt een onderdeel van Stap 1. Dat wil zeggen dat de behandelaar aan deze cliënt vraagt of hij/zij de zorg heeft voor minderjarige kinderen. Indien dit het geval is, noteert de behandelaar het aantal en de leeftijd van deze kinderen in het dossier en worden de volgende stappen van het Stappenplan gevolgd. Na een gesprek met de cliënt waarin de behandelaar vraagt hoe de zorg voor de kinderen geregeld is, en na overleg met een collega en eventueel Veilig Thuis, wordt in Stap 4 geïnventariseerd of er twijfels zijn over de veiligheid van de kinderen, en wordt in Stap 5 beslist of melden bij Veilig Thuis noodzakelijk is én of zelf hulp regelen/verlenen (ook) mogelijk is. Ook als er géén twijfels zijn over de veiligheid van de kinderen, wordt dat genoteerd in het dossier.

Mantelzorgverleningscheck

Indien een volwassen cliënt huiselijk geweld meemaakt of een ernstige psychische of lichamelijke aandoening heeft, dan dient de behandelaar in Stap 1 de mantelzorgverleningscheck te doen. Dat wil zeggen dat de behandelaar aan deze cliënt vraagt of hij/zij de zorg heeft voor een persoon die van hem/haar afhankelijk is voor mantelzorg. Indien dit het geval is, wordt dit genoteerd in het dossier en worden de volgende stappen van het Stappenplan gevolgd. Na een gesprek met de cliënt waarin de behandelaar vraagt hoe de mantelzorg geregeld is, en na overleg met een collega en eventueel Veilig Thuis, wordt in Stap 4 geïnventariseerd of er twijfels zijn over de veiligheid van de persoon en wordt in Stap 5 beslist of melden bij Veilig Thuis noodzakelijk is én of zelf hulp regelen/verlenen (ook) mogelijk is. Ook als er géén twijfels zijn over de veiligheid van de persoon, wordt dat genoteerd in het dossier.

Stappenplan Kindermishandeling

Onderstaand Stappenplan beschrijft welke stappen de professional moet zetten als hij/zij signalen van kindermishandeling krijgt. 'Spreken tenzij' is het uitgangspunt. In alle stappen van de meldcode is het mogelijk deze af te sluiten. Ook is het op ieder moment mogelijk de meldcode opnieuw te starten. De professional legt de bevindingen vast in het dossier.

Het model met de stappen van de meldcode en de daarin opgenomen afwegingsvragen impliceert een zekere volgordelijkheid. In de praktijk lopen deze stappen en de te maken afwegingen in hulpverleningsprocessen vaak door elkaar heen. De professional moet wél alle stappen hebben doorlopen voordat hij besluit tot een melding.

Vervolgens bepaalt de professional of een melding moet volgen (zie Definities > Veldnormen) of dat hulpverlening gegeven/geregeld kan worden. Het stappenplan bevat geen termijnen. Het behoort tot het professioneel handelen om in te schatten hoe snel gehandeld moet worden. 'Zo spoedig mogelijk' wil dan ook zeggen: zo snel als in de gegeven situatie verantwoord en noodzakelijk is. In de afwegingen dient uitdrukkelijk rekening te worden gehouden met de leeftijd van en de verwachte gevolgen voor het kind.

Een professional kan ook te maken krijgen met een verzoek om informatie van de Raad voor de Kinderbescherming of de gezinsvoogd. Naar beiden toe heeft de professional een spreekplicht onder voorwaarde dat de gezinsvoogd informatie vraagt ten behoeve van een ondertoezichtstelling. De professional heeft naar alle overige organisaties, waaronder ook de politie, géén spreekplicht.

Stap 1 Onderzoek

Beschrijf in het dossier:

- alle uitkomsten van onderzoek;
- de inhoud van overleg met anderen;
- of voor gegevensverstrekking toestemming is gevraagd of verkregen;
- de ondernomen stappen.

Wees feitelijk en onderscheid eigen bevindingen van meningen van anderen. Vermoeden onterecht? Vermeld dat dan ook.

Indien de ene ouder de ander van kindermishandeling beschuldigt, betrek dan zo mogelijk ook de andere ouder.

Stap 2 Raadplegen van een collega en advies vragen aan Veilig Thuis

U bespreekt met een deskundig collega de signalen, vermoedens en bevindingen, en vraagt vervolgens eventueel advies aan Veilig Thuis. De casus wordt anoniem gepresenteerd en de uitkomsten van het gesprek worden

vastgelegd in het cliëntdossier. Mits anoniem is advies vragen geen doorbreking van het beroepsgeheim. U kunt met Veilig Thuis bespreken:

- of sprake kan zijn van kindermishandeling;
- hoe de behandelaar meer duidelijkheid kan krijgen;
- hoe de behandelaar het vermoeden met kind en/of ouders kan bespreken;
- welke hulp het risico kan afwenden;
- hoe taken en verantwoordelijkheden zijn te verdelen;
- of een melding nodig is.

Als u Veilig Thuis alleen om advies vraagt, wordt er geen onderzoek gestart. Het contact wordt genoteerd maar er worden geen gegevens vastgelegd over de situatie en de betrokken personen. U kunt voor uzelf de naam van de medewerker van Veilig Thuis noteren voor het geval u dezelfde casus nog een keer wilt bespreken. Als u wilt dat er een onderzoek wordt gestart moet u doorgaan tot en met stap 5.

In die gevallen waarin er behoefte bestaat aan meer duidelijkheid over (aard en oorzaak van) letsel kan na overleg met Veilig Thuis een deskundige op het terrein van letselduiding (bijv. een forensisch deskundige) om advies worden gevraagd.

Stap 3 Zo mogelijk gesprek met betrokkenen

Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen.

De “*Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*” (VWS, 2018) is omgezet in concrete vragen en acties richting het kind:

- Geef informatie aan het kind over:
 - Wie wat aan het doen is.
 - Waarom diegene dit aan het doen is.
 - Wanneer dit gebeurt.
 - Wat de zorgen zijn.
 - Welke besluiten er genomen worden, door wie, over wat en wanneer.
 - Wanneer er terugkoppeling is van bijv. Veilig Thuis en waarover.
 - Mogelijkheden voor het kind voor participatie, meedenken, mening geven.
 - Recht op klacht of verzet.
- Informeer over wat veilig opgroeien is:
 - Het recht om veilig op te groeien.
 - Wat is een normale omgang tussen ouder en kind?
 - Het kind ontschuldigen. recht op eigen mening

- Informeer over het recht om betrokken te worden, het recht op een eigen mening te geven en de mogelijkheden daarvan.
- Vraag en luister naar de visie van het kind. Denk hierbij aan:
 - De mening van het kind over bestaande zorgen.
 - De door het kind geopperde oplossingen.
 - De mening over voorgestelde beslissingen.
- Beschrijf hoe en wanneer de mening van het kind is gevraagd en hoe de mening van het kind wordt meegenomen in de besluitvorming.
- Beschrijf hoe er na een overdracht en/of melding, steun wordt geboden aan het kind. Hoe wordt dit met het kind besproken? Hoe en wie houdt hierover contact met Veilig Thuis en eventuele (andere) hulpverlening?
- Kijk voor gesprekstips in de Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (VWS, 2018), via https://lvak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling_2018.pdf

Laat een gesprek alleen achterwege als:

- de veiligheid van het kind of andere kinderen uit het gezin daardoor gevaar loopt;
- u vermoedt dat u daardoor het kind en/of ouder(s) uit het oog verliest;
- uw eigen veiligheid in gevaar is.

Als u besluit om de ouders en/of het kind niet in te lichten uw vermoeden, doet u dit zo mogelijk alsnog op een ander moment.

Stap 4 Wegen van de vermoedens van kindermishandeling.

U overweegt of u op basis van stap 1 t/m 3 een vermoeden van kindermishandeling heeft. Daarnaast overweegt u of er een vermoeden is van acute of structurele onveiligheid, of van disclosure (zie Definities).

Afwegingen bij stap 4:

1. Heb ik op basis van stap 1 t/m 3 een vermoeden van kindermishandeling?
 - a. Zo nee: noteer dit in het dossier en sluit het dossier af
 - b. Zo ja: ga door naar de volgende vraag:
2. Heb ik een vermoeden van of is er sprake van acute of structurele onveiligheid (zie Definities)?
 - a. Zo nee: ga door naar de volgende vraag
 - b. Zo ja: doe een melding bij Veilig Thuis. Veilig Thuis zal samen met u de vragen 3 tot en met 5 doorlopen
3. Ben ik in staat om de juiste hulpverlening te geven of te organiseren?
 - a. Zo nee: doe een melding bij Veilig Thuis.
 - b. Zo ja: ga door naar de volgende vraag:
4. Aanvaarden de betrokkenen de aangeboden hulpverlening?
 - a. Zo nee: doe een melding bij Veilig Thuis.
 - b. Zo ja: ga naar de volgende vraag

5. Is de geboden hulpverlening effectief geweest? Oftewel is de onveiligheid weggenomen en is de verwachting dat dit zo zal blijven?
 - a. Zo nee: doe alsnog een melding bij Veilig Thuis
 - b. Zo ja: beschrijf uw afwegingen in het dossier en sluit het dossier.

Ook wanneer u het dossier gesloten heeft, blijft u verantwoordelijk voor het signaleren van (hernieuwde) onveiligheid.

Bij het melden kunt u verzoeken dat Veilig Thuis niet uw naam niet aan de betrokkenen vertelt maar dit kan alleen wanneer u meent én onderbouwt dat uw eigen veiligheid of de veiligheid van de cliënt of diens naaste(n) daardoor gevaar loopt, bijvoorbeeld omdat u vreest dat daardoor het contact met de betrokkene(n) verbroken zal worden. Wanneer het echter tot een rechtszaak komt, zal uw naam alsnog vermeld worden.

Vragen ter afweging bij acute onveiligheid (zie Definitie):

- Verkeert een van de betrokkenen in direct (levens)gevaar?
- Is er ernstig letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe?
- Is er sprake van mensenhandel (zoals uitbuiting of gedwongen prostitutie)?
- Is er sprake van het in gevaar brengen van kinderen als gevolg van excessief middelenmisbruik en/of een acute psychische en/of lichamelijke crisis van de verantwoordelijke ouder/verzorger?
- Is er een acute dreiging om zichzelf en/of een naaste (zoals broer, zus, kinderen of een familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen)?
- Is er sprake van geweld of verwaarlozing leidend tot (genitale) verminkingen, handicaps of de dood?
- Is er sprake van fysieke verwaarlozing die acuut de gezondheid bedreigt van het jonge kind?
- Is er sprake van een (herhaalde) suïcidepoging van een ouder van een minderjarig kind dat zorgafhankelijk van hem of haar is en is er geen andere verzorger voor het kind?
- Is er sprake van recent gewelddadig gedrag zoals verwondingen die medische behandeling of medisch sporenonderzoek behoeven (bijvoorbeeld: poging tot wurging, bedreiging met een wapen, seksueel geweld/misbruik)?

Vragen ter afweging bij disclosure (zie Definitie):

- Is er sprake van een uitspraak die wijst op een vermoeden van kindermishandeling?
- Gaat het over een situatie in het verleden of over een actuele situatie? Is het kind nu veilig?
- Is er sprake van een acute noodzaak voor medische zorg en/of sporenonderzoek?
- Is er bij de minderjarige volwassene sprake van bij het verhaal behorend gedrag dat wijst op een vermoeden van kindermishandeling?

Vragen ter afweging bij structurele onveiligheid (zie Definities):

- Is er sprake van eerder (aangetoond) huiselijk geweld of kindermishandeling binnen het cliëntsysteem?
- Is er gedurende enkele weken of langer sprake van geweld of andere onveilige situaties tussen leden in een cliëntsysteem?
- Is er sprake van structurele, inadequate of inconsequente basiszorg (onderdak, kleding, voeding, persoonlijke spullen en speelgoed) door een onvoldoende of onregelmatig inkomen om hierin te voorzien?
- Ondergaan de kinderen structureel emotioneel en/of psychisch geweld, zoals: onvoldoende affectie, vernedering, voortdurend negatieve benadering, opsluiting, verbale intimidatie, ernstige strijd tussen ouders, kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld of bedreigingen?
- Is er sprake van (een vermoeden van) seksueel misbruik?
- Is er sprake van seksueel wervend gedrag door kinderen of ander niet-leeftijdsadequaat seksueel gedrag?
- Zijn er seksuele of gewelddadige filmpjes van een kind in omloop die tegen zijn/haar wil zijn gemaakt en die leiden tot chantage en/of pesterijen?
- Zijn de ouders onvoldoende in staat hun kinderen te beschermen tegen geweld, (seksueel of financieel) misbruik of uitbuiting door derden, of initiëren ze dit?
- Is er sprake van psychische problematiek, verslavingsproblematiek, agressieproblematiek of andere problemen bij volwassenen die kunnen leiden tot een gewelddadige reactie naar andere leden in het cliëntsysteem bij oplopende spanning?
- Is er sprake van (zich herhalend) geweld in een cliëntsysteem dat zorg mijdt, veelvuldig verhuist of 'shopt' langs allerlei instellingen?

Stap 5 Neem twee beslissingen (op basis van de afwegingen bij Stap 4)

1. Is melden noodzakelijk?
2. Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?

Informeel het kind en/of de ouders dat u gaat melden bij Veilig Thuis tenzij dit niet mogelijk is:

- vanwege de veiligheid van het kind of andere kinderen uit het gezin;
- omdat u kind en/of ouder(s) dan uit het oog zult verliezen;
- vanwege gevaar voor uw eigen veiligheid.

Zet de melding ook door als het kind en/of de ouders na het informeren bezwaar maken.

Wanneer u de melding mondeling doet bij Veilig Thuis krijgt u te horen vanaf welke regionale Veilig Thuis website u het meldformulier kunt downloaden. Het meldformulier mag alleen gemaïld worden via een beveiligde e-mailverbinding. Beschikt u niet over een beveiligde verbinding dan kunt u het formulier faxen.

Geef bij de melding de NAW gegevens door van het kind (en eventueel andere kinderen uit het gezin) en de ouders en geef aan welke vorm de mishandeling aanneemt (fysiek, psychisch of seksueel) of welke vorm van mishandeling wordt vermoed. Onderbouw de melding met zo veel mogelijke feitelijke informatie (wat is waargenomen, gezien, gehoord?) en sluit daarbij aan bij gebeurtenissen.

Vermeld het als informatie (ook) van anderen afkomstig is. Geef geen indrukken weer (bijvoorbeeld: 'er lijkt sprake te zijn van'), maar in plaats daarvan: persoon X zegt dat persoon Y het volgende doet. De behandelaar beperkt zich tot het eigen vakgebied, wanneer de behandelaar bijvoorbeeld geen specialist is op het gebied van opvoeden, doe daar dan ook geen uitspraken over. Het oordeel over de geschiktheid van ouders om een kind te verzorgen en op te voeden en over de noodzaak van (de verlenging van) een kinderschermingsmaatregel is aan Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming, de hulpverlener doet hier geen uitspraken over.

Er mag alleen informatie worden verstrekt die relevant is voor het doen van de melding.

Wanneer u besluit een melding te doen in verband met oudersignalen (zie Definities > Kindcheck), dan is het van belang dat u geen uitspraak doet over de feitelijke situatie waarin de kinderen zich bevinden. U kent de kinderen immers (doorgaans) niet. Wat u wel kunt melden is dat de lichamelijke of geestelijke conditie en/of omstandigheden waarin de cliënt zich bevindt, een risico vormt voor de veiligheid of de ontwikkeling van zijn of haar kinderen en dat u daarom meent dat nader onderzoek van Veilig Thuis naar de feitelijke situatie waarin de kinderen zich bevinden noodzakelijk is.

Dreigt er acuut gevaar voor de veiligheid of het leven van een kind? Schakel dan eerst de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) in of de politie via 112.

Wanneer ouders en/of kind tevoren niet zijn ingelicht, doet u dat alsnog zodra dat zinvol en mogelijk is zonder gevaar voor het kind, voor anderen of voor uzelf.

Professionals blijven na een melding zelf verantwoordelijk voor de ondersteuning en hulpverlening aan betrokkenen conform wet- en regelgeving en professionele richtlijnen. Na een melding bij Veilig Thuis hebben Veilig Thuis en de behandelaar contact met elkaar om over de volgende onderwerpen afspraken te maken:

- Afspraken over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de melder en Veilig Thuis.
- Afspraken over de terugrapportage.
- Afspraken over wie de verantwoordelijkheid voor het proces van de gemelde situatie neemt en wie de casusregie heeft. Veilig Thuis zal informatie over het gezin/persoon zo nodig verrijken en zal multidisciplinair beoordelen welke stappen genomen moeten worden. Dat kan inzet van een interventieteam of nader onderzoek naar de aard en ernst van de gemelde situatie zijn. Meestal

worden deze stappen in overleg en met medeweten van betrokkenen en de melder uitgevoerd.

- Wie de betrokkenen informeert over de melding en het onderzoek.
- Afspraken over mogelijke ondersteuning van de professional bij volgende stappen, bijvoorbeeld samen met een medewerker van Veilig Thuis op huisbezoek gaan.

Als de behandelaar van mening is dat Veilig Thuis niet tijdig reageert spreekt hij/zij Veilig Thuis hierop aan. In geval van spoed kan de Raad voor de Kinderbescherming rechtstreeks benaderd worden.

STAPPENPLAN VOLWASSENENGEWELD

Onderstaand Stappenplan beschrijft welke stappen de professional moet zetten als hij/zij signalen van huiselijk geweld of ouderenmishandeling krijgt (zie Definities). De aanpak is vergelijkbaar met die van kindermishandeling, maar verschilt op het punt van informatieverstrekking aan derden zonder toestemming. Weigert een volwassen slachtoffer van huiselijk geweld weloverwogen toestemming voor gegevensverstrekking en zijn bij dat geweld géén kinderen betrokken, dan is vanuit de optiek van het beroepsgeheim van de professional en het zelfbeschikkingsrecht van de volwassene, meer terughoudendheid geboden dan wanneer het om kindermishandeling gaat.

De zorgplicht van de professional brengt met zich mee dat de professional ook dreigende schade voor volwassenen uit de huiselijke kring van de cliënt helpt te voorkomen. Dus óók als de cliënt mogelijk pleger is van volwassenengeweld wordt de professional geacht stappen te ondernemen.

Zijn bij huiselijk geweld (ook) minderjarigen (als getuige of als slachtoffer) betrokken, dan dient gehandeld te worden volgens het stappenplan Kindermishandeling zoals hierboven omschreven.

In alle stappen van de meldcode is het mogelijk deze af te sluiten. Ook is het op ieder moment mogelijk de meldcode opnieuw te starten. De professional legt de bevindingen vast in het dossier. Het model met de stappen van de meldcode en de daarin opgenomen afwegingsvragen impliceert een zekere volgordelijkheid. In de praktijk lopen deze stappen en de te maken afwegingen in hulpverleningsprocessen vaak door elkaar heen. Ook zullen stappen soms twee of drie keer worden gezet. De behandelaar hoort wél alle stappen doorlopen te hebben voordat hij/zij melding doet bij Veilig Thuis.

Stap 1 Onderzoek

Als u volwassenengeweld vermoedt, verzamelt u alle aanwijzingen die dit onderbouwen of ontkrachten en legt u dit vast in het cliëntdossier.

Beschrijf in het dossier:

- alle uitkomsten van onderzoek;
- de inhoud van overleg met anderen;
- of voor gegevensverstrekking toestemming is gevraagd of verkregen, en
- de ondernomen stappen.

Wees feitelijk en onderscheid eigen bevindingen van meningen van anderen. Vermoeden onterecht? Vermeld dat dan ook.

Stap 2 Raadplegen van een collega en advies vragen aan Veilig Thuis

Bespreek met een deskundig collega die op meer afstand van de casus staat de signalen, vermoedens en bevindingen. Daarbij legt u de casus anoniem voor en noteert de uitkomsten van het overleg in het cliëntdossier. U vraagt eventueel ook advies aan Veilig Thuis. Dit gebeurt anoniem, dat wil zeggen zonder de naam van de cliënt te noemen. Probeer te achterhalen:

- of sprake kan zijn van volwassenengeweld;
- hoe u meer duidelijkheid kunt krijgen;
- hoe u het vermoeden met betrokkenen kunt bespreken;
- welke hulp het risico kan afwenden;
- hoe taken en verantwoordelijkheden zijn te verdelen.

In die gevallen waarin er behoefte bestaat aan meer duidelijkheid over (aard en oorzaak) van letsel kunt u in overleg met Veilig Thuis een deskundige op het terrein van letselduiding (bijv. een forensisch deskundige) om advies vragen.

Als u Veilig Thuis alleen om advies vraagt, wordt er geen onderzoek gestart. Het contact wordt wel door Veilig Thuis genoteerd maar er worden geen gegevens vastgelegd over de situatie en de betrokken personen. U kunt voor uzelf de naam van de medewerker van Veilig Thuis noteren voor het geval u dezelfde casus nog een keer wilt bespreken. Als u wilt dat er een onderzoek wordt gestart moet u doorgaan tot en met stap 5.

Stap 3 Zo mogelijk gesprek betrokkenen

U bespreekt de signalen en uw waarnemingen met de betrokkene(n). U nodigt de cliënt uit om een reactie op uw waarnemingen te geven en mogelijke oplossingen aan te dragen.

Een gesprek vindt niet plaats als er sprake is van:

- het risico dat een gesprek de veiligheid of gezondheid van de cliënt in gevaar brengt;
- het risico dat de behandelaar de cliënt uit het oog zal verliezen;
- een onveilige situatie voor de behandelaar zelf.

Als u besluit om de betrokkene(n) niet in te lichten van uw vermoeden, doet u dit zo mogelijk alsnog op een ander moment.

Als u het slachtoffer onder behandeling heeft, spreekt u zo mogelijk ook de vermoedelijke dader. Heeft u de vermoedelijke dader onder behandeling, dan spreekt u in ieder geval ook met het vermoedelijke slachtoffer om te bezien hoe die staat tegenover hulpverlening en een eventuele melding bij Veilig Thuis.

Stap 4 Wegen van de vermoedens van volwassenengeweld (huiselijk geweld / ouderenmishandeling)

U overweegt of u op basis van stap 1 t/m 3 een vermoeden van volwassenengeweld heeft. Daarnaast overweegt u of er een vermoeden van acute of structurele onveiligheid is, of van disclosure (zie Definities).

Afwegingen bij stap 4:

1. Heb ik op basis van stap 1 t/m 3 een vermoeden van kindermishandeling?
 - a. Zo nee: noteer dit in het dossier en sluit het dossier af
 - b. Zo ja: ga door naar de volgende vraag:
2. Heb ik een vermoeden van of is er sprake van acute of structurele onveiligheid, of van disclosure?
 - a. Zo nee: ga door naar de volgende vraag
 - b. Zo ja: doe een melding bij Veilig Thuis. Veilig Thuis zal samen met u de vragen 3 tot en met 5 doorlopen
3. Ben ik in staat om de juiste hulpverlening te geven of te organiseren?

Zo nee: doe een melding bij Veilig Thuis.
Zo ja: ga door naar de volgende vraag:
4. Aanvaarden de betrokkenen de aangeboden hulpverlening?

Zo nee: doe een melding bij Veilig Thuis.
Zo ja: ga naar de volgende vraag
5. Is de geboden hulpverlening effectief geweest? Oftewel is de onveiligheid weggenomen en is de verwachting dat dit zo zal blijven?

Zo nee: doe alsnog een melding bij Veilig Thuis
Zo ja: beschrijf uw afwegingen in het dossier en sluit het dossier.

Vragen ter afweging bij acute onveiligheid (zie Definities):

- Verkeert één van de betrokkenen in direct (levens)gevaar?
- Is er ernstig letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe?
- Is er sprake van mensenhandel (zoals uitbuiting of gedwongen prostitutie)?
- Is er sprake van het in gevaar brengen van kwetsbare volwassenen als gevolg van excessief middelenmisbruik en/of een acute psychische crisis van de partner of verantwoordelijke verzorger?
- Is er een acute dreiging om zichzelf én een naaste (waaronder (ex-) partner, kinderen of een familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun

vrijheid te benemen (ontvoering, familiedrama, eerwraak, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking)?

- Is er sprake van geweld of verwaarlozing leidend tot verminkingen, handicaps of de dood bij een lid van het cliëntsysteem?
- Is er sprake van fysieke verwaarlozing die acuut de gezondheid bedreigt van volwassenen met een beperking, ouderen of anderen in een zorgafhankelijke situatie?
- Is er sprake van een (herhaalde) suïcidepoging van een persoon die in zijn systeem een van hem/haar zorgafhankelijke volwassene heeft?
- Heeft de (mogelijke) pleger van het geweld direct toegang tot het slachtoffer, of is het slachtoffer in een zorgafhankelijke positie van de pleger?
- Is er sprake van recent gewelddadig gedrag zoals verwondingen die medische behandeling of medisch sporenonderzoek behoeven (bijvoorbeeld: poging tot wurging, bedreiging met een wapen, seksueel geweld/misbruik)?

Vragen ter afweging bij disclosure (zie Definities):

- Is er sprake van een uitspraak die wijst op een vermoeden van huiselijk geweld?
- Gaat het over een situatie in het verleden of over een actuele situatie? Is de zorgafhankelijke volwassene nu veilig?
- Is er sprake van een acute noodzaak voor medische zorg en/of sporenonderzoek?
- Is er bij de zorgafhankelijke volwassene sprake van bij het verhaal behorend gedrag dat wijst op een vermoeden van huiselijke geweld?

Vragen ter afweging bij structurele onveiligheid (zie Definities):

- Is er sprake van eerder (aangetoond) huiselijk geweld binnen het cliëntsysteem?
- Is er gedurende enkele weken of langer sprake van geweld of andere onveilige situaties tussen leden in een cliëntsysteem?
- Is er sprake van structurele, inadequate of inconsequente basiszorg door een onvoldoende of onregelmatig inkomen om hierin te voorzien?
- Ondergaat de kwetsbare volwassene structureel emotioneel en/of psychisch geweld, zoals: onvoldoende affectie, vernedering, voortdurend negatieve benadering, opsluiting, verbale intimidatie, getuige zijn van huiselijk geweld of bedreigingen?
- Is er sprake van (een vermoeden van) seksueel misbruik van de zorgafhankelijke volwassene?
- Zijn er seksuele of gewelddadige filmpjes van een zorgafhankelijke volwassene in omloop die tegen zijn/haar wil zijn gemaakt en die leiden tot chantage en/of pesterijen?

- Is er sprake van dwangmatig controlerend geweld waarbij een van de partners intimidatie en controle uitoefent over de ander?
- Is er sprake van escalerend en zich herhalend geweld na een echtscheiding, bijvoorbeeld in de vorm van stalking door een van de ex-partners?
- Zijn de verzorgers onvoldoende in staat om de van hun zorg afhankelijke volwassene te beschermen tegen geweld, (seksueel of financieel) misbruik of uitbuiting door derden, of initiëren ze dit?
- Is er sprake van een patroon van geweld (geweldsspiraal), waarbij oplopende spanningen uitbarsten in geweld en de partners daarna proberen het weer goed te maken, tot de spanningen opnieuw oplopen?
- Is er sprake van psychische problematiek, verslavingsproblematiek, agressieproblematiek of andere problemen bij volwassenen die kunnen leiden tot een gewelddadige reactie naar andere leden in het cliëntsysteem bij oplopende spanning?
- Is er sprake van (zich herhalend) geweld in een cliëntsysteem dat zorg mijdt, veelvuldig verhuist of 'shopt' langs allerlei instellingen?
- Is er sprake van een overbelaste mantelzorger die gedurende langere tijd (enkele weken of langer) verbaal of lichamelijk geweld gebruikt tegenover de volwassene die zorgafhankelijk van hem of haar is?
- Is er sprake van financiële uitbuiting door een betrokkene/familieelid van een zorgafhankelijke volwassene?

Stap 5 Neem twee beslissingen (op basis van de afwegingen bij Stap 4)

1. Is melden noodzakelijk?
2. Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?

Informeer de betrokkenen als u gaat melden bij Veilig Thuis tenzij dit niet mogelijk is:

- vanwege de veiligheid van uw cliënt of andere betrokkenen (zoals gezinsleden);
- omdat u de cliënt en/of de andere betrokkenen dan uit het oog zult verliezen;
- vanwege gevaar voor uw eigen veiligheid.

Zet de melding ook door als de cliënt of de andere betrokkenen bezwaar maken.

Wanneer u de melding mondeling doet bij Veilig Thuis krijgt u te horen vanaf welke regionale Veilig Thuis website u het meldformulier kunt downloaden. Het meldformulier mag alleen gemaïld worden via een beveiligde e-mailverbinding. Beschikt u niet over een beveiligde verbinding dan kunt u het formulier faxen.

Geef bij de melding de NAW gegevens door van de betrokkenen en geef aan welke vorm de mishandeling aanneemt (fysiek, psychisch of seksueel) of welke

vorm van mishandeling wordt vermoed. Onderbouw de melding met zo veel mogelijke feitelijke informatie (wat is waargenomen, gezien, gehoord?) en sluit daarbij aan bij gebeurtenissen. Vermeld het als informatie (ook) van anderen afkomstig is. Geef geen indrukken weer (bijvoorbeeld: 'er lijkt sprake te zijn van'), maar in plaats daarvan: persoon X zegt dat persoon Y het volgende doet. De behandelaar beperkt zich tot het eigen vakgebied. Er mag alleen informatie worden verstrekt die relevant is voor het doen van de melding.

Dreigt er acuut gevaar voor de veiligheid of het leven van uw cliënt of andere betrokkenen? Schakel dan eerst de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) in of de politie via 112.

Professionals blijven na een melding zelf verantwoordelijk voor de ondersteuning en hulpverlening aan betrokkenen conform wet- en regelgeving en professionele richtlijnen. Na een melding hebben Veilig Thuis en de behandelaar contact met elkaar om over de volgende onderwerpen afspraken te maken:

- Afspraken over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de melder en Veilig Thuis.
- Afspraken over de terugrapportage.
- Afspraken over wie de verantwoordelijkheid voor het proces van de gemelde situatie neemt en wie de casusregie heeft. Veilig Thuis zal informatie over de persoon / het gezin zo nodig verrijken en zal multidisciplinair beoordelen welke stappen genomen moeten worden. Dat kan inzet van een interventieteam of nader onderzoek naar de aard en ernst van de gemelde situatie zijn. Meestal worden deze stappen in overleg en met medeweten van betrokkenen en de melder uitgevoerd.
- Wie de betrokkenen informeert over de melding en het onderzoek.
- Afspraken over mogelijke ondersteuning van de professional bij volgende stappen, bijvoorbeeld samen met een medewerker van Veilig Thuis op huisbezoek gaan.

Als de professional van mening is dat Veilig Thuis niet tijdig reageert spreekt hij/zij Veilig Thuis hierop aan.

5 Bronnen

- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode>
- Document 376_Stappenplan_meldcode_kindermishandeling_en_huiselijk_geweld van GGZ inGeest
- Voorbeeldprotocol NVO, gedownload via <https://lvak.nl> (met login)
- <https://www.nvo.nl/nvo-in-t-kort/themadossiers/kindermishandeling/afwegingskader-meldcode.aspx>
- <https://www.huiselijkgeweld.nl/ouderenmishandeling>
- https://lvak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling_2018.pdf